

Корнієнко І. С., к. е. н. Лиса О. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Забезпечення стабільності функціонування первинної ланки економічної системи – підприємств – є однією з основних вимог при створенні стійкого підґрунтя для розвитку економіки будь-якої країни. На сучасному етапі в умовах макроекономічної нестабільності та зростаючої кількості зовнішніх ризиків, дотримання достатнього рівня фінансової безпеки підприємства є найголовнішим завданням задля забезпечення його ефективного функціонування в майбутньому та уникнення банкрутства. За такої ситуації саме проведення своєчасної та всебічної оцінки поточного рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання надасть необхідну інформацію для прийняття правильних і своєчасних управлінських рішень.

Розробкою методичного інструментарію для проведення оцінки рівня фінансової безпеки підприємства займалися такі вітчизняні вчені-економісти, як О. Ю. Амосов, І. О. Бланк [1], Є. К. Бондаренко, О. С. Журавка [2], К. С. Горячева, А. О. Єпіфанов, С. М. Ілляшенко [3], Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон [4], О. А. Сич, І. І. Калічак [5], О. О. Терещенко, В. І. Фучеджи [6] та інші.

Існує декілька основних груп методик проведення такої оцінки, а саме: за грошовими потоками; з використанням індикаторних методів; з розрахунком інтегрального показника; за програмно-цільовим методом; за ресурсно-функціональним методом.

Модель визначення фінансової безпеки на основі аналізу грошового потоку підприємства є найбільш простою, адже передбачає лише аналіз грошових потоків підприємства за видами діяльності та чистим грошовим потоком. Однак, така модель розглядає лише рух коштів, абстрагуючись від ефективності їх використання, структури капіталу та інших аспектів, які впливають на рівень фінансової стійкості підприємства.

Сутність індикаторних моделей полягає у визначенні певних індикаторів та їх нормативних значень. На підставі порівняння фактичного значення індикатору з нормативним надається характеристика стану фінансової безпеки підприємства. Такі моделі є доволі простими в розрахунках та знайшли відображення в методиках С.М. Ілляшенка та І.О. Бланка [3; 1]. Однак, вони потребують чіткого та обґрунтованого переліку як індикаторів, так і проміжків рекомендованих (нормативних) значень для них. До того ж, отримані результати надають лише узагальнену характеристику, що унеможливорює чітке визначення поточного стану фінансової безпеки на підприємстві.

Інтегральні моделі є більш складними за попередні. Їх сутність полягає у визначенні інтегрального показника, значення якого достатньо чітко характеризує стан фінансової безпеки підприємства. Цей процес передбачає розрахунок груп відносних показників, які, в свою чергу, характеризують певні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства. Такі моделі потребують значних розрахунків, хоча їх результати є більш точними. Інтегральні моделі знайшли відображення в комплексних методиках Є. К. Бондаренко та О. С. Журавки, Ю. Б. Кракос і Р. О. Разгон, а також у методиках визначення ймовірності банкрутства підприємства [2; 4–6]. Недоліками цих моделей є їх статичність та необхідність додатково адаптувати модель до специфіки діяльності підприємств різних галузей і сфер економіки.

Програмно-цільовий метод передбачає інтегрування показників фінансово-економічної безпеки за кількома рівнями із використанням таких математичних методів, як кластерний та багатовимірний аналіз. Цей метод дозволяє отримати найбільш точний результат проміж усіх інших моделей, однак сам розрахунок є дуже складним та важко адаптованим до постійних змін у середовищі функціонування підприємств.

За ресурсно-функціональним підходом визначення рівня фінансової безпеки полягає в оцінці ефективності використання ресурсів підприємства за цільовим спрямуванням та ступенем виконання функціональної складової фінансової безпеки підприємства як частини економічної безпеки. Через це

даний підхід потребує вкрай об'ємних розрахунків та надання кількісної оцінки якісним показникам, що занадто ускладнює процес оцінки, хоча й дозволяє врахувати вплив більшої кількості факторів.

Таким чином, зважаючи на комплексність поняття фінансової безпеки суб'єкта господарювання як економічної категорії та змін як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі підприємства, універсальної для всіх підприємств та водночас достатньо інформативної методики оцінки рівня фінансової безпеки не існує. На нашу думку, проведення оцінки рівня фінансової безпеки доцільно розділити для двох періодів: короткострокового та довгострокового. В першому випадку проводиться оцінка поточного рівня фінансової безпеки підприємства у вигляді моментного зрізу за показниками ліквідності та платоспроможності, в той час як стосовно фінансової стійкості та рентабельності робиться припущення щодо їх постійності в короткостроковому періоді. У довгостроковому періоді оцінка рівня фінансової стійкості полягає в аналізі стану фінансової стійкості підприємства, ефективності використання ним наявних фінансових ресурсів та рентабельності, зокрема в порівнянні рівня рентабельності з плановим на рік та з середньогалузевим значеннями.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс: 2-е изд., перераб. и доп. / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Бондаренко Є. К. Визначення стану фінансової безпеки підприємств сфери матеріального виробництва / Є. К. Бондаренко, О. С. Журавка // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 2. – С. 113-122.
3. Ильяшенко С. Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия / С. Н. Ильяшенко // Наукові праці ДонНТУ. – 2002. – № 48. – С. 16-22.
4. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1. – С. 86-96.
5. Сич О. А. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства / О. А. Сич, І. І. Калічак // Юний вчений. – 2017. – № 2(42). – С. 337-338.
6. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства [Електронний ресурс] / В. І. Фучеджи // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 240-245. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10052/1/37.pdf>.